

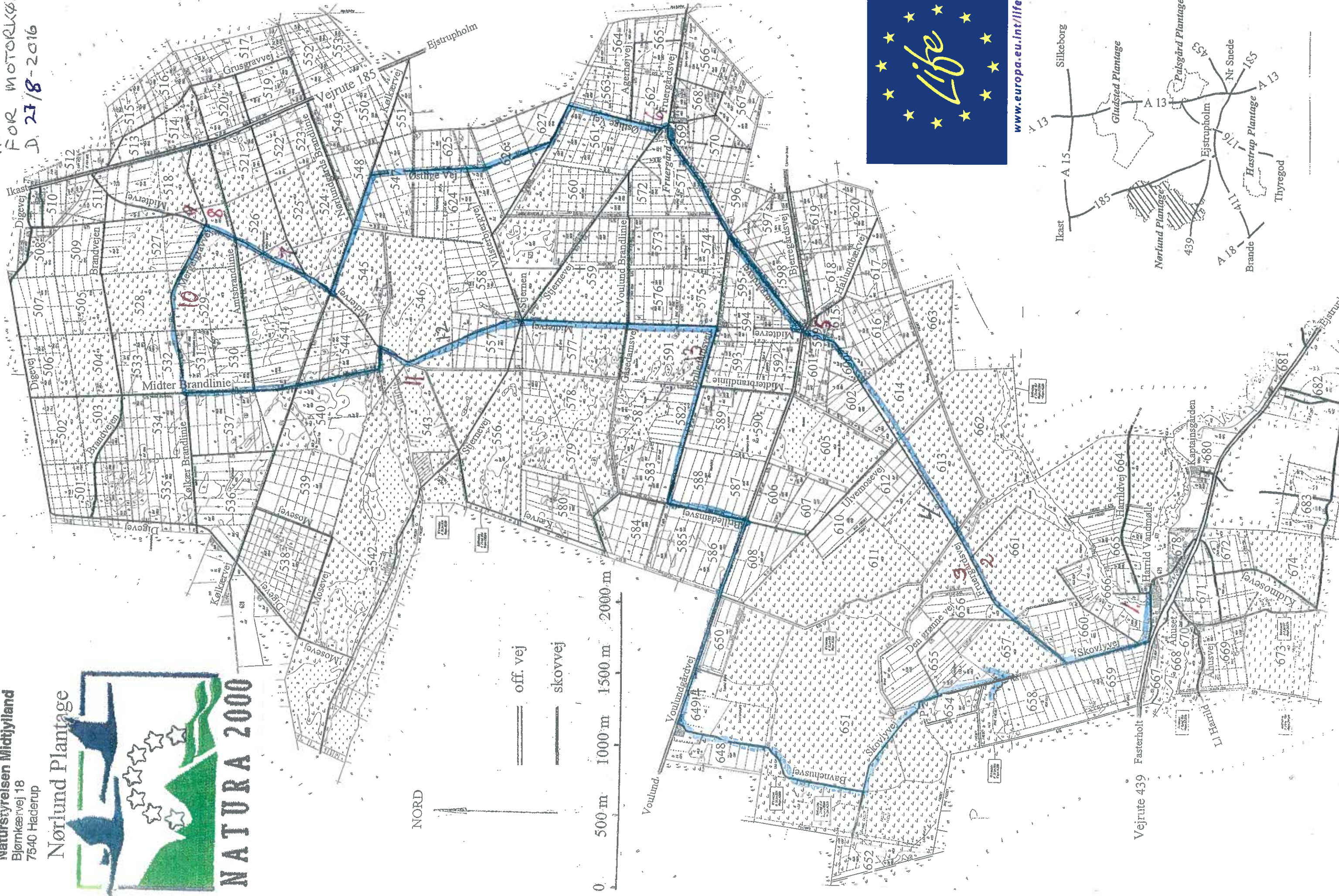
Milliøministeriet
Naturstyrelsen Midtjylland
Bljørnkærvej 18
7540 Haderup

Nørlund Plantage

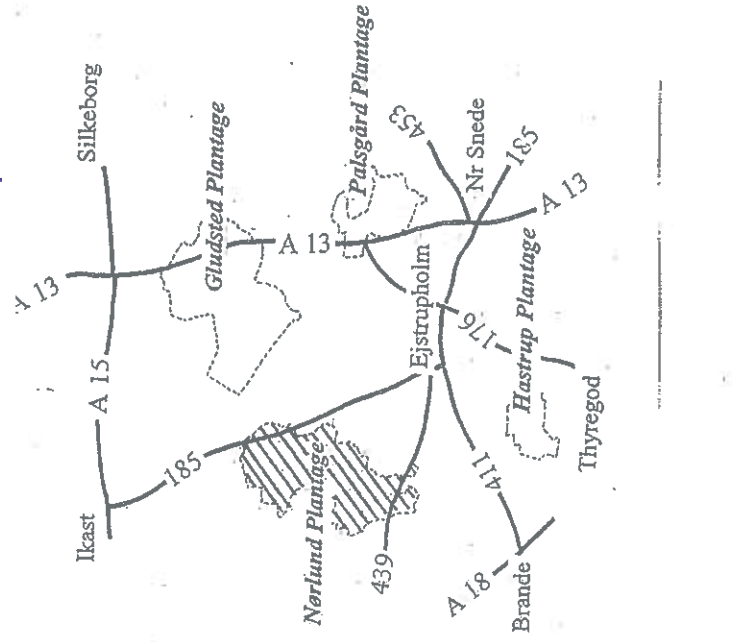

NATURA 2000

KORTE AFDEN
FOR MOTORKØRSE
D. 27/8-2016

www.europa.eu.int/life

1. Naturcenter: Harrild Hede:

Naturcentret er etableret i et samarbejde mellem Ikast-Brande Kommune og Naturstyrelsen, med medfinansiering fra EU's Life Hede projekt, Friluftsrådet, LAG og Tipsmidler.

Hedepleje

I Life Hede projektet har man gjort en ekstra indsats for at pleje hederne i flere store hedeområder i Jylland.

I vore dage har hederne i det meste af Jylland henligget som fredet natur i mange årtier, men reelt har hederne været vedligeholdt ved hedebondernes brug i årtusinder. Efter sidste istid, blev arealerne lidt efter lidt dækket af lysåben skov, hvor hedevegetation nok i perioder har præget visse arealer; f.eks. efter skovbrande. I yngre stenalder reduceredes skovene til fordel for landbrug (svediebrug). Ved afbrænding af skov kunne der efterfølgende, takket være askens indhold af næringsstoffer, dyrkes afgrøder i et par år. Efterfølgende sprang arealerne i lynch, som et led i den naturlige succession tilbage mod skov, men da bøndernes får og geder åd evt. spirende træer, kom større og større arealer til at forblive hede. For 150 år siden var der mere end 1 mio. ha. hede i Jylland. I årene efter tabet af Sdr.-Jylland, hvor industrialiseringen tog fart i Europa blev store dele af de jyske heder opdyrket eller tilplantet og i dag er der mindre end 1/20 tilbage. De sidste heder er fredede og man ved nu at de skal plejes effektivt, hvis man vil bevare dem. Da hederne er fredede, skal der i mange tilfælde søges dispensation hos fredningsnævnet, når man vil udføre pleje. På denne tur rundt i Nørlund og Harrild heder passerer bl.a. en række arealer hvor effekten af forskellige plejemetoder kan iagttages.

2. Tørveskræling. Ved at skrælle tørv en af, efterligner vi den nulstilling af arealet som hedebonden oplevede når han skar lyngtørv en af, til brug som brændsel, bygningsmateriale eller til strøelse for dyr på stald. Der skete en stadig transport af næring udefra heden hjem til mark og kålgård omkring hedegården der altid lå ved å og eng. Tørv en opbyggedes ved lynch og andre dværgbusks vækst gennem årtier. Når tørv en bliver for tyk mister dværgbuskene konkurrenceevnen i forhold til græsser og træer, så hvis man vil bevare hedevegetationen, må man fjerne næring en gang imellem. På en del steder har vi afskrælet lyngtørv en ved hjælp af en traktortrukken maskine der opsaml er en del af tørv en med en slaglekuser efterfulgt af en opsaml er. En del af det afskrælede tørv ses i bunker rundt omkring, håbet er at tørv en kan finde anvendelse som rododendron jord eller som grundforbedring på marker.

3. Gi-dags lancrug. Her har der været opdyrket marker for ca 100 år siden, hvorefter lynch atter overtog i en årrække, men græs, især- bølget bunke og blåtop, havde overtaget dominansen. I 2012 blev vegetationen afbrændt, arealet blev skræplejjet og henlå indtil foråret 2013 hvor der blev pløjet, harvet og sået h.v. rug og boghvede. For at fjerne næring fra arealet blev den sparsomme afgrøde afhøstet om efteråret. Dette blev gentaget i 2014 og 2015. Så var arealet udpint for næringsstoffer og får nu lov til at passe sig selv, og vil formodentlig atter blive til lynchede.

4. Afbrænding. Lynchplanten dør normalt når den bliver 20-30 år gammel, de sidste år har den ingen værdi som foder, så hedebonden holdt den "ung" ved at afhøste lynch bl.a. til brug som foder, bageovnsbrændsel eller tækkemateriale. Man kunne også få nye proteinholdige skud ved at afbrænde hedearealer i marts måned, hvor tørv en under vegetationen var vinterfugtig og derfor ikke kunne brænde. Metoden anvendes ofte i hedeplejesammenhæng den dag i dag. Museum Midtjylland har konstateret at der på arealet er kulturspor i form af agervoldninger fra Jernalderen. Da kulturspor kan tage skade af maskin færdsel, er den eneste mulige hedepleje her: afbrænding. Måske er de voldninger, der svagt kan skelnes i nord-sydgående retning, i virkeligheden sandflugtsdiger fra attenhundredetallet ?

5. Bjerregård. Her lå skovløberstedet Bjerregård, der var en tidligere hedegård.

6. Skovfogedsødet Fruergård. Her lå resterne af den gamle hedegård " Fruergård" der blev overtaget af staten i 1886. Skovfogeden fik tjenestested i det lille rødstenshus på østsiden af gårdspladsen; men i 1911 blev der opført en ny tjenestebolig. Arkitekten var kgl. Bygningsinspektør Hack Kampmann, der stod bag opførslen af utallige af statens bygninger. Stationsbygninger, skovhuse, Marselisborg slot o.s.v

7. Sandflugtskommisær Casper Møllers Graner. I slutningen af syttenhundredetallet var store dele af Nørlund plaget af sandflugt, den dag i dag ses der indlandsklitter mange steder i hele området. Da professor Wiborg, fra den kongelige landbohøjskole i 1789 så problemernes omfang, udnævnte han herredsfoged Casper Møller (Højris, Ikast) til sandflugtskommisær. Med hjælp fra egnens bønder fik Casper Møller stoppet sandflugten. Man opsatte risgårde, der ligesom vi kender det fra snehegn, var i stand til at stoppe sandflugten. Når sandet begyndte at lægge sig i voldninger kunne disse befæstes med " klittag", græsarten hjælme, der stadig anvendes ved de vestjyske klitdæmpninger. Faktisk var sandflugten stoppet efter et par år. Casper Møller var så begejstret at han gik videre og søgte rentekammeret om penge til træer, så der kunne sås træer for at skabe yderligere læ. De enkelte ældre rødgraner, der her ses mellem de yngre graner, er de sidste af Casper Møllers Graner. De er mere end 210 år og dermed nok Danmarks ældste rødgraner.

8. Natravne lokalitet I området her er der efterladt en del spredtstående fyrretæer – det er ikke en foreglemmelse. Den ret sjældne fugl Natravnen ynder netop åbne arealer med spredtstående træer. I området her yngler der normalt mere end 10 par natravne og man kan i sommermætter (1 time efter solnedgang) høre mange natravne hanners karaktaristiske "spinden og snurren" .Som regel får man dem ovenikøbet også at se mod afterhimlen. Parker din bil langs Ikastvej, omkring Mergelgravvej eller Amtsbrandlinjen en sommeraften, så er der kun få hundrede meter til fods og du er midt i "natravns rige". Husk kikkert, kage og kaffe

9. Slåning af træagtig opvækst. Ifølge den gældende fredning for hederne skal træagtig opvækst fjernes. Det kan af og til klares ved at man trækker de små træer op med rod; men ofte kommer træerne så massivt at det er nødvendigt at anvende maskiner til afhøstning. Her har man brugt en grenknuser med opsaml er og vogn. Maskinen kører målrettet efter de små træer og hæver knuseren eller kører udenom steder hvor der ikke er træer. Alligevel klippes der en del lynch med, og det gør det afhøstede materiale velegnet til strøelse i løsdriftstalde.

10. Nørlundbranden 1970. I august 1970 blev det nordlige Nørlund hærget af storbrand. Ilden rasede i henved 3 uger og der brændte omkring næsten 400 ha nåleskov. Efterfølgende blev kun en lille del gentilplantet, resten fik lov til at blive til hede igen. Det er nu 45 år siden og lynch en og hedevegetation har det endnu fornuftigt; men på de bedste lokaliteter er der nu atter ved at være hobet ganske meget næringsstof op. Man kunne næsten snart håbe på endnu en brand.

11. Gigræsningssenge Her havde skovfogeden på Fruergård græsning til sine få kreaturer i gamle dage. Selvom arealet har været forsøgt drænet v.h.a. åbne grøfter er det i dag vandlidende og præget af græsarten blåtop der med tiden har dannet tuer. Hist og her finder man dog spændende planter som: klokkeensian, klokkelynch, benbræk og rosmarin lynch ... For at komme disse arter til undsætning, vil vi her slå et mønster i tuetæppet og opsaml e det afhøstede materiale i sensommeren. Ideen er at efterlade alle grupper af sjældne planter og kun afhøste en lille del af det samlede område, så kan de specielle arter få chansen for at brede sig igen. Kan behandlingen følges op med en koncentreret afgræsning et par gange årligt, kan flere arter af engfugle måske oveni køber få en chance også.

12. Vandhul. Da man i slutningen af 1940erne pløjede vejen ind, fik man flere steder punkteret alleget i grøftebunden. Allagt er et efterhånden vandlestående udfældningslag, i 30-40 cm dybde, hvor de næringsalte, der udvaskes af lynchtørv en udfældes . Alen kan brydes med en plov eller en grubertand, men i løbet af nogle årtier genskabes alen. Det er sket her og de sidste 10 år har der atter stået vand permanent.

13. Løvtræbæltet. I 1990erne var der i en årrække problemer med "røde rødgraner". Ellers sunde rødgraner stod og fik røde nåle, hvorefter de gik ud.Forklaringen fik man antog at en kombination af sur regn og saltslag fra Nordsøen kunne bære noget af skylden. I flere år måtte vi se lidt bort fra de oprindelige hugstplaner og fælde en masse udgående træer for at få stammerne på savværket, inden de mistede værdien helt. Det gav store ekstraindtægter, og gav distriktet mulighed for at lave relativt dyre løvtrækulturer. For at sikre succesen satte man alle seji- stødene blev fjernet og arealerne ryddet med gummiged. Så blev der reopljøjet, kalket og gødet, hvorefter der blev maskinplantet og hegnet mod vildtet. Håbet var så at planterne ville være store nok til at klare sig når hegnet efter ca. 10 år var udtjent og kunne nedtages. Det lykkedes. I dag står der mange hundrede meter løvbælter i Nørlund – de fleste i ret god vækst. Udover at løvbælterne pynter og forhåbentlig kan blive rigtig gamle, håber vi også at træerne kan blive frøkluder til nye generationer af løvtræ i skoven.

Skovskaderne er dygtige til at slæbe egern og bog rundt til utallige vinterdepoter, og selvom skovskaden kan huske flere tusinde gemmesteder, glemmer den altid en del – eller måske forhindre duehøgen eller den store hornugle den i at huske!!

14. Opgivne marker. Markerne til Baunehus blev dyrket traditionelt frem til først i 1990erne. De vestlige og de østlige marker blev tilplantet med løvtræ i 1995. Området midt i blev dyrket i 3 år uden gødning og kalkning (rug og havre) hvorefter det har ligget ubrugt. Håbet er at marken med tiden kan springe i lynch, som den var engang. Det er spændende at følge udviklingen over årene. Floratypen udvikler sig i retning af "overdrev" og der er små buketter af lynch og revling på vej. Derudover var der efterhånden kommet en masse selvsåede hvidgraner, som vi valgte at fjerne i vinteren 2015-16.

15. Hubertusjagt. Flere steder kan man i Nørlund og på Harrild se forhindingsserier om her. Jysk Jagttrideklub afholder "jægter" mindst 2 gange årligt, og flere steder får forhindingerne lov til at stå i flere år. Det pynter måske ikke på hederne og de skal nok komme væk igen. Men det kan anbefales at stille op som publikum til den afsluttende Hubertusjagt i oktober og opleve det flotte oprin når 50 ryttere, iført rødt og hvidt, på prægtige heste, indtager den storslåede natur. Af en eller anden grund synes tilskuerne at springene ved vandgraven er særligt underholdende.

16. Lynchstet. Her blev lynch en slået i april 2016. Den blev skivehøstet af som når man slår hø, og efter et par dages luftning blev der presset baller af lynch en, disse sælges som "Mønnings lynch" D.v.s. rygning på stråtag. Der slås normalt lynch til mønningsformål på 2-3 ha årligt.